

Jan Jakub Ryba

Česká mše vánoční

Vánoční komorní orchestr

Smíšený pěvecký sbor

Šumavan

29.12.2010 v 19 hodin

Kostel Neposkvrněného početí Panny Marie Hojsova Stráž

Vstupné dobrovolné

Jakub Jan Ryba

Jakub Jan Ryba, pedagog, skladatel, spisovatel a básník. Rod Rybův pochází z jihozápadních Čech, z Klatov a Nepomuku. Jakub Jan se narodil 26. října 1765 v Přešticích. Zde mu začal jeho otec, učitel a hudebník, dávat základní hudební vzdělání. Když bylo Jakubovi šest let, přestěhovali se

Rybovi do Nepomuku, rodného města jeho otce. Zde zpíval ve sboru, hrál na housle i klavír, později na varhany a otec jej zasvětil do základů harmonie.

Jakub zde také začal skládat. Jakubův strýc Jan Vaněček poznal v chlapci talentovaného hudebníka a navrhl rodičům, že jej vezme do Prahy. V Praze

Jakub studoval v bezplatném piaristickém semináři,

navštěvoval produkce tehdejších vynikajících výkonných hudebních umělců a se svým třídním profesorem provozoval hudbu i aktivně. Složil zde 12 klavírních koncertů, 24 kvartety, kvintet, 4 koncerty, 8 serenád, množství menuetů a německých tanců, četné písně, zpěvohru, mši a jiné duchovní skladby. Některé jeho skladby byly prováděny v kostele sv. Jindřicha. To vše svědčilo o jeho ohromném hudebním nadání. Některé skladby psal bez partitury rovnou do hlasů, během dne složil i rozměrnější dílo, jež pak bylo ještě týž den prováděno. Tak si Jakub začal vydělávat účinkováním na kůrech, hraním na varhany u

Salvatora a prodejem svých skladeb. V r. 1785 musel Jakub na přání svého otce Prahu s hořkým srdcem opustit. Poté krátce pobýval v Nepomuku a později v Mníšku pod Brdy u svého příbuzného Josefa Jana Jakoubka. Zde uplatnil i své vlastní kompozice a také se zde pravděpodobně seznámil i s některými díly Wolfganga Amadea Mozarta.

V r. 1788 se Jakub odebral do Rožmitála, kde se za onemocnělého starého učitele hledal nástupce. V Rybově době sídlil na zámku hospodářský, berní a soudní úřad správy arcibiskupského panství. Farním chrámem byl kostel Povýšení sv. Kříže ve Starém Rožmitále. Hudba se provozovala také v novějším rožmitálském kostele sv. Jana Nepomuckého na náměstí. V r. 1790 se oženil s Annou, dcerou rožmitálského purkrabího Jana Laglera. Svatba se uskutečnila v TřebSKU. Nevěště bylo 18 let a ženichovi 24 let. Jakub se stále více dostává do rozporu s místní duchovním správcem Kašparem Zacharem (+1803): Farář není přítelem nového školního zřízení. Nemá zájem o úřední nařízení, nečte je a neřídí se jimi. Stačí mu, umějí-li děti ministrovat, zpívat a odříkávat křesťanskou nauku ... Neptá se, zda děti vše chápou... Zásady mé a farářovy se liší jako černá a bílá barva, píše Jakub. Vleklé spory s farářem se však, zejména po intervenci farářových nadřízených, postupně ukončily, pokračovaly však spory s vrchností. V letech 1788 - 95 napsal Jakub přes třicet mší různých typů. Nejznámější se stala česká vánoční mše Hej, mistře, vstaň bystře. Vznikla v r. 1796 a byla zřejmě poprvé uvedena právě v Rožmitále, i když její provedení vyžaduje poměrně zkušené hudebníky. Ti však mezi Rybovy žáci byli. Ve svých dalších hudebních dílech se stále více přikláněl k českému jazyku. V závěru svého života byl Jakub nemocen, častěji se stranil lidí, chodil na procházky po okolních lukách a lesích, většinou sám. Nic však nenasevďovalo tomu, že by chtěl ukončit svůj život. V sobotu 8. dubna 1815 vstal časně ráno, políbil ženu jako obvykle, vzal si s sebou knížku a odešel. Zúčastnil se jitřní mše v kostele Povýšení sv. Kříže jako obvykle a nikdo na něm nepozoroval nic neobvyklého. Domů se však již nevrátil. 10. dubna jej našli v lese nad Voltuší mezi hustým, téměř neproniknutelným houštím. Podřezal si břitvou tepny na krku a obou zápěstích. Hrob byl Jakubu Janu Rybovi jako sebevrahu vykázán na "starém krchově", někdejší morovém hřbitově, severozápadně od Starého Rožmitála. V r. 1855, z podnětu jeho syna Josefa Arnošta Ryby, universitního profesora a očního lékaře, se farář Jan Fährich postaral o přenesení ostatků na nový starorožmitálský hřbitov.

Musíme dobře pozorovat své chyby a snažit se, abychom se jich vystříhali

Jakub Jan Ryba

Bohu, vlasti, lidu sloužit,
po obecném dobru toužit,
s Múzami se celovati,
čísti, housti, rýmovati,
vzdělávat se bez ustání
jest mé denní zaměstnání.
Jakub Jan Ryba